

نومرو : ۱۲۴

اداره خانه

ایستانبول ، جفال اوغلی ، دائرة اجتهاد
تهله فون نومروسی : ۸۶۵

« Idjtihad » Constantinople

بشنجی سنه

مدیر مرخص : الہامی صفا

اقتصادی ، ادبی ، اجتماعی ، هفته لقی مجموعہ

صریح فکریہ ہادرم

۱۱ کانون اول ۳۳۰

آبونہ

سنہ لك آلتی آیلقی
تورکیا ایچین ۵۴ غروش ۳۰ غروش
ممالک اجنبیہ ایچین ۱۵ فرانق ۸ فرانق

نسخہ سی ۳۰ یارہ بہ

صحیفه تفهید

تورک بو محاربه ده نه قازانا بیلیر ؟

محرر لر مزدن م . قوهن افندی نك كتابی در . بو كتابك موضوعی اسمیه بك او یغون دكلدر . و بز بوموضوع حقنده کی فکر مزی یا خود فکر لر مزی یوز یکپرمی بیر نومرولو (اجتهاد) دا اوزون یازدیق .

قوهن افندی ، ملت لرك اڭ بویوك عامل ترقیسی اولاراق ، ملیت جریانی کوسته دریور و بوجریانك فیض وقوتی حقنده ، بیر چوق کیمسه لر ده واقع اولدینی کیبی ، اولچوسز بیر اعتماد مالک دکلدر :

مثلا ، كتابك ۱۸ نجی صحیفه سنده :

« بوگون انکلیزلر له آلمانلار آراسیندا بیر درجه یه قدار قرابت عرقیه موجوددر . بو قرابت عرقیه ایکی قومی یکدیگرینك خصم جانی اولماقدان منع ایدمه مشدر . »
« یانی باشمزدا ، بالقانلاردا ، صرپ لارلا بولغارلار عینی عرقه منسوب اولدوقلاری حالده [۱] هر ایکسینك غایه سی یکدیگرینی احواوفا ایتك دن باشقا بیرشی دکلدر . »
دینیلور و فکر ونظره داهاز یاده تعین ویرمک ایچین علاوه ایدیلور :

« آوستریا د مجارستان دا ساکن (چه) ، (سلوون) ، (روتین) ، کیبی ایسلوو عنصرلرینه منسوب عسکرلر ، ینه ایسلوو اولان روس اردوسی علیهنده کمال شدت و تهاالکله جنك ایتك دن اصلوا خلی قالمایورلار . دیمک اولورک

زمانمزده اهورت عرقینك تأثیر یك محروور . اولسا اولسا اشتراك منافع موجود اولدینی تقدیرده تأمین مقصده یاردیم ایدر . بناء علیه تورک ملتیه یالکیز عرق مفکوره سنی ویرمک ، تورکلرک سیاست آتیه سنی بوتون اقوام تورانیه

[۱] محرر بوخصوصدا یاکیلیور : بولغارلار ، صرپ لارلا عرق قارداشلاری دکلدرلر ، بولغارلار تورکلدرلر ، بولغارلار ، اسلامیتی قبول ایتمه مش و اوروبادا قلمش تورکلدرلر .

ع . ج .

بیننده روابط اخوت تأسیس ایتك غایه سنه دوغرو توجیه ایتك هیچ بیر وقت منتج موفقیت اولماز .

قوهن افندی ، کورولیور ، که هرشییه حقیقی قیمتی ویرمک ایسته ین و هرکسی کندی آدیله چاغیران بیر محرر در . عینی مسئله نی « قوام اقوام » سرنامه سی آلتندا [اجتهاد نومرو ۹۰ دا] مطالعه ایتمشك . قوهن افندی مفکوره نك قوت وشو کتنه لایق اولدینی قدار معتقددر . فقط مفکوره یه کیده چك یوللاری تعینده هنوز قطعی بیر قراری یوقدر ؛ بونی ، اونك شو سطرلار ندان آکلایورم :

« بوسوتون یوق دان [؟] بیر کتنه ملیه وجوده کتیر مش اولان بیر آووج مفکوره جی رومانیا لی نك یایدیقلاری ایشی نیچین مفکوره جی تورکلر یایلاماسین ؛ باخصوص که مفکوره جی رومانیا لی لارک اوغرا دیقلاری مشکلا نك بیر چوقلا رینا عثمانی تورکلری تصادف ایتیه چك لدرر چونکه (ایران) دا تورک ملتک انتباهنا مانع اولاجاق هیچ بیر قوت یوقدر تورک ملتک انتباهندان متضرر اولاجاق هیچ بیر کیمسه تصور اولونماز . »

اولا « ایراندا تورک ملتک انتباهنا مانع اولاجاق هیچ بیر قوت یوقدر » دیمک « ایران » ی ای طانیماق علامتی در ، آخوندلاری ، مجتهدلری طانیماق علامتی در . هله « تورک ملتک انتباهندان متضرر اولاجاق هیچ بیر کیمسه تصور اولونماز » دیمک اعتقاد مزجا بغایت صاف دللکدر . یوق فرض ایتدیکی مانع قوت لرك طرفه نظر مزی چویرلم :

قوت لرك اڭ مدھشی کوزه کورونمه ین لر وسلاح ایله ازیله مه ین لدرر .

ایران دا ایکی مدھش قوت ملعونه واردر : بیرینك آدی قاراقوت در ، دیگرینك آدی رنکسز و اولو قوت در . قاراقوتی تعریفه حاجت یوقدر . اوندان چوق بحث ایدیلشدر . رنکسز و اولو قوت ایله مشغول اولالم : بورنکسز و اولو قوت ، قاراقوت کیزی در . بوقیز آناسندان داهایامان در . قیز ، آنای بسلر ؛ آنا ، قیزی حایه ایدر . بونك علی العاده دیلده آدت لاقیدلکدر ، ووردم دویمازلقر در .

اوج سنه متمادياً (ایران) دا سفارت کابی اولاراق
قلمش اولان مشهور مستشرق De Gobineau نك مرصده
و مطالعه سی پك كسكين ودوغرودر :

« آغزلارندا كلام زهد و تقوی دولاشان یگیری
(ایران) لی دان آنجاق بیر سویله دیکنه اینانیر . « دین
(غوبینو) انکلتره نك (ایران) ا یایدی صوك محاربه
انساننده کچن بیر وقعه یی حکایه ایدر :

« طهران حکومتی ، بوتون ممالك ایرانیه نك عموم
جامع لرنده حرب مقدس وعظ ایتیمی آخوندلارا ، موللالارا
امر ایتدی . بوقرار شو خصوصیتی کوستردی ، که بونك
ایلك فکری بیر مسلمان دان دکل فقط « شیخ شامل » ک
و « عبدالقادر » ک مثال لاری خاطرندا اولان بیر ارمنی
قاتولیک دن کلدی ؛ بیک مشکلات ایله قرار ویریلدی ؛
بیر چوق رجال دولت اهالی نك آباق طاقیمنی آياقلاندیرمای
قنا و بک محاطره لی بولیوردی . بعضاری بویله بیر واسطه نك
استعمالنی باربار یاخود کولونج کورویوردی . اک زیاده
معلومات لی لاری ، منفعت دینه ابله تسیج ایتک ایچین خلقلده
أك خفیف بیر استعداد اولدیغنه اینانما یاراق ، متخذ تدبیری
فائده سز کوره رک تقبیح ایدیوردی . بونا رغماً ینه قرار
قطعی ویریلدی . تاجر لر « حرب دینی وعظ ایدیله جک ،
نه ایچین ؟ انکیزلری بورایه کلمک دن منع ایتک ایچین می ؟
نیچین کلمه یه جکلر ؟ بوندا بزم نه فائده من وار ؟ انکیزلرک
پارالاری وار ، پیشین پارا ریر لر . زده فنالق ؟ انکیزلری
ایسته مه ین کیتسین غوغا ایتسین ، اونلاری کیم طوتور .
فقط بزی راحت براقسینلار . « دیورلاردی . اک بویوک
اندیشه ، عوام خلقلک سلا حلا ندیغنی ، بیر شهری
دولاشدیغنی کور مکده ایدی هر بیر فرده مناسب تسلرک
ایشله نه چکی تصور اولونیوردی . فقط بیر فکر دینی هیچ
بیر کیمسه ده یوقدی .

« حکومت ک کوندیکی عوام ناسه کیلنجه تدبیر متخذ اونلاری
لا قید براقدی ؛ موجب افتخار لری اولان بیر درایتله کافی درجه ده
آکلادیلار که اگر متسیج کورونه جک اولورلار سا در حال محاربه
میدانه سوق اولوناجاقلار ؛ فقط هیچ بیر حالده ، یغما ایتیه
براقیلما یا جاقلار . بناء علیه صورت مطلقه ده بی طرف قالمایا قرار
ویردیلر .

پك آ ز حرب جویانه اولان بواحوال و استعداد آراسندا
ایدی ، که یوم معین حلول ایتدی . علی الصبح ، بافرمان عالی
چارشی قاپاندی ، بوتون اهالی اسلامیه جامع شاهیه دعوت
اولوندی . اورادا طولانان جماعت عظیم ایدی ، بیر کره
کیریلدکن صوکره ، تدابیر متخذ سایه سنده ، آرتق چیقیلار .
مایوردی . جامع ده حاضر بولونما سی لازم کلنلرک ؛ خانه لرنده یاخود
سوقاقلاردا قالمالارینا دقت اولوندی .

بو وجهه محبوس اولان خلق ، زحمت ، عجم طرزنده یعنی
پك چوق شاقالار ، آلا یلارلا ، صبر ایدیوردی . صدر اعظم
واکبر دولت وعظمه حاضر بولونما ق ایکن کندیلر نی بک تدبیرکندن ،
بیر منلا کرسی یه چیقدی . جماعتی اشغال ایتک مقصد یکانه سیله
بعض تبلیغات احضار یه ده بولوندی . موضوع اولاراق نمازک
فوائدی بولدی و چوق نماز قیلما نك بکانه واسطه کسب ثروت
و غنا اولدیغنی اثباته صرف غیرت ایتدی . منلا « بویوک تاجر
اولماق ، محصول داز ، ائی تارالارلا مالاک اولماق ، واسع بیر
معیشت الیه ایتک ایسترمیسکیز ؟ یورولما قسزین ذکرلرک عددی
تکثیر ایدیکیز . هر شی سزه بو طریق ایله کله جک « دیه
باغیر ییوردی و بونک اوزهرینه ترجمه حال اولیادن ، بودنیاده
موفق اولماق ایچین منحصراً اونه کی دنیا ایله مشغول اولماق لازم
کلدیکنی اعتراض ناپذیر بیر صورتده اثبات ایدن ، بیر چوق سیر
واعمال ذکر ایدیوردی .

فقط (طهران) اهالیسی نك مزاجی بوکون تقوی پرورانه
دکلدی . هر دقیقه بیر صدای مستهزی ، واعظک سوزنی کسبوردی
و کورولتویه ، قهقهه لر نهایت ویرمک واعظ ایچین غیر ممکن دی .
بیری . « مادام که سن ، هیچ چالیشما قسزین زنکین اولماق اسرارینه
واقفسین ، ناصل اولیور ، که دائماً فقیرلک دن شکایت ایدیورسین ؟ »
دیوردی . جماعتک دیگر بیر کوشه سنندن « ای ، امین اولکه
او ، شهرده میخانه جی لر بولونجا وقتنی نماز قیلما قلا غایب ایده جک
قادر احق دکلدر » جوابی ویریلیوردی . صدر اعظمک کلدیکنی
ونطق افتتاحی نك بیر آرزو کرا باشلا یا جاغنی سویله یه رک ، واعظ ،
کرسی دن نهایت اینه بیلینجه یه قادر شمات . بیر آتش استهزا
یالیدی آراسندا دوام ایتدی .

سه رهمه مویانک متباقیسی بیر آ ز داها زیاده مراعات ادبله
یکدی فقط اک کوچوک بیر نتیجه بیله حاصل ایتده دی ؛ هیچ بیر
شهردن ، هیچ بیر کویدن بیر کولکی نك چیقادی کورولمه دی .

ایشته بو اولو قوت دن در ، که اک زیاده قورقو لماق
لازم در .

اک زیاده قولایقلا انتباهه کله چکی امید اولونان کتله لر
هیچ بیر مفعوره ایله جانلانا ماش کتله لر در .

دیگر طرف دان مذهب اختلافی عینی عرق دان وعینی
قوم دن اولان فردلری ومعرشرلری بیری بیرندن آ ز چوق

دماغ لاردا کی زنجیرلری قهر، آت، صوگرا منفعت و سعادت فردیه و معشریه اوزه رینه یملی آتیلمش بیر مفکوره یارات. کوره جکسین که اک امین، واک کسه یول بودر. بیز بویه دوشوندیکمز ایچین بیزه بعض ذات لار «وطنسز» دیمش لر فقط اونلارک «وطن پرور» دیدیکلری کیمسه لرک بیر چوغنه باقینجا بیزه «وطنسز» توجیهنک یک مناسبتسز اولمادیغنی کوروپورم: «الاشیاء تعرف بالضدادها».

غربلی محترم و منور بیر مخدره

tout comprendre c'est tout pardonner

«هرشیئی آ کلاماق، هرشیئی عفوایتمه نی استلزام ایدر» دیمشدی.

بوسوز شیخ سعدی قدس سره العالی حضر تلرینک:

«سعد یا حب وطن کرچه حدیثست صحیح
نتوان مرید بنخواری که در او من زادم»

بویورماسنا بگزمز.

هر حالده قوهن افندی بوکوچوک کتابندا بیر خابلی مهم و یکی مسئله له دو قوش و اونلاری صارصمشد. قوهن افندی کتابنا شو سطرلرله نهایت ویریور:

«مخاربه حاضره نتیجه سنده عون صمدانی و عساکر منصوره عثمانیه نیک بسالتی سایه سنده مأمول ایتدیکمز وجهله روسیا حکومه تی قهر و تدمیر ایدیلیرسه هیچ شبهه سزکه اوتوز قرق میلیون تورک، استقلال تامه مظهر اولاجاق و او وقت عثمانی تورک لریله برابر لاقول الی میلیون باغ اولاجاق اولان تورک ملت مستقلسی آز مدت طرفنده یکی بیر مدنیت ملیه وجوده کتیره جک و یکی اولان آلمان مدنیتی کیبی کیمدیکه یوکسله رک آرتق بیرچوق نقطه لاردا تقسغ ایتمش بولونان فرانمز، انکلیز کیبی اسکیمدیتلره حقیقه غبطه بخش اولاجاق در.

ایشته بوئون تورک ملتک یکانه مطمح نظری عنعنات ملیه اوزرینه مؤسس بولوناجاق اولان بوکی تورک مدنیتک احداثدن عبارت اولماید.

بوکونک آلمانیا سی، حیانتدا کی رونق و جیادتی راهب (Martin Luther) ک قافاسندان آلدی. «لوته» ک ایشی ایسه دماغلارا صیم صیقی صاریلی اولان زنجیرلری آدم

اوزاق طوتیور. بو مباعدت اک منور آدم لارمزک بیه قافالارینا کیرمشدر. (اجتهاد) ک یکن سنه چیغان نسخه لرینک بیرنده احمد یک آغایف برادر مزه اتحاداً سلیمان نظیف یک قارداشمزک یازدینی بیر مقاله ده سلیمان نظیف «بوکون بیر کریمه اولسا بت پرست قالمش بیر تورکه، حتی بیر شیعی به تزویج ایدم». [۱] دیوردی. سلیمان نظیف یک، کورد اولمادیغنی، تورک و خالص تورک اولدیغنی کمال فخر ایله سویله ین لردن در و «ترجان حقیقت» غزته سنده بونی کمال اهتمام ایله اعلان ایتمشدی.

«آذربایجان تورک لری حسیات اعتقاد و افکار جهتلریله بویه بیر کرداب ایله بیزدن آیری دوریورلار و یاخود تنز اونلاردان آیری دوریورز.

داها ایله ری کیده جکم. بولغارلار، ماجارلار، تورک اولدوقلارینی آکلاتماق، تورک اوغلو تورک اولان ایران تورک لرینه تورک اولدوقلارینی آکلاتماق دان چوق، یک چوق قولای در.

دونکی ایران بوکونکی ایران دان آز فرقلی در. ایستانبول دا منتشر (خاور) آدلی فارسی غزنه نیک ۱۴ نومرولو و ۲ کانون اول ۳۳۰ تاریخی نسخه سنده «وضع جغرافیائی آذربایجان» عنوانی مقاله سنده شو سطرلر اوقونور:

برخی از نویسندگان و اجتماعيون آذربایجان را هر چند بعنصر اصلی ترک منسوب نشان داده و میدهند، اما درحقیقت ایشان هیچوقت ترک نبود و یکی از عناصر خلص و صحیح ایران و ایرانی محض میباشند و زبان ترکی و سخن گفتن با آن زبان مانند لباس عاریتی میباید که دراصل و منشأ هرگز قادر بایراث خلل نیست. فارسی بودن زبان رسمی و تحریری اهل آنسامان دلیل مدعا میباشد.

حقیقت بومرکزده در. آجی و سرت حقیقت بویه در. فقط بونک بویه اولماسی نی امیدسز دوشورمز؛ فقط باشقا بیر یول و باشقا اصول ایله مقصد تعقیب اولومالی در. اول

« ایسته مک مقتدر اولماقدیر » ك آلتنا شو سوزلری علاوه
ایتمشدر : « بو حکم آنجاکی شواکی شرط ایله دوغرودر :
ییرنجیسی ممکن اولاندان غیر ییرشی ایسته مه مک ، ایکنجه جیسی
ایسته مه یی بیلمک . »

ممکن اولانی ایسته یلم و ایسته مه یی بیلم .

۱۸ کانون اول ۱۹۱۴

دوقنور عبدالله هودت

عاقیللی گویشتمک و بو احتیاجی کوک کورله مه سنه بکزر
صمیمیت و ایمان نعره لر یله باغیرماق اولدی .

L' idéal se réalise

یعنی « مراد اولونان حاصل اولور . » دیورلار .

Vouloir c'est pouvoir

دا دیرلر ، که ایسته مک مقتدر اولماق دیمک در . بیز « ایسته یین
بولور » دیرز . فقط ییر مقنن و روحیات آشناییر حکیم

آلمانیا اطرافنده

آلمان عمله سننده تربیه فکریه

روسیه ده (۶۱۷) ، صیربیاده (۴۳۴) ، آوستریاده
(۲۲۰) ، بهلیقاده (۹۲) ، فرانسه ده (۳۰) ، اینگیلته رده ده
(۱۰) ، آلمانیا ده (۰،۵) .

غالب کلمک ایچون شیمدیکی حربلرده وجودی لازم
کلن اسباب و وسائط اسکی حربلرده تأمین ایدیلن اسباب
و وسائطدن بوسبوتون فرقلی .. شیمدی بول ، بول انسان
آلایلریله تأمین مظفریت قابل دکل ... داها زیاده او قومانی
یازمانی دوشونمهی بیلیر ، انسان قافالرینه لزوم وار .
بونک بویله اولدوغنی و (۶۱۷) سی جاهل اولان (۱۰۰۰)
کیشینک (۳۸۳) کیشیدن بکده فرقلی اولدیغنی جه نه رال
هینده نبورغ سویلکده دوام ایدیوریا ...

آلمانیا ده اولدوغنی قادر هیج بر مملکتده کنجلرک
تحصیلنه ، مسلك مکتبلرینه اعتنا ایدیلیور . بو صورتله
آلمان عمله سی ایچون بک بویوک مقیاسده نشریات قایدی
آچیلدی . بوکون ۱،۴۶۵،۲۱۲ آبونهیه مالک ، سوسیالیست
- ده موقرات ۹۰ یومی آلمان غزته سی واردر . صوکر
دیگر طرفدن ، عدد طبعلری بک یکونی ۲،۷۵۰،۰۰۰ رفنک
اطرافنده ، مختلف صنعتلره (چیفتجیلک ، باغجیلق ،
ده میرجیلک ، شوفورلک ، ماکینستلک .. الخ ..) مخصوص ،
هفته لقی نشریات ...

بوتون بونلردن ماعدا کنج عملهلر ایچون خصوصی
مؤسسه لر واردر . بو مؤسسه لرک دلاتیه کنج لره مخصوص
مطالعه و اجتماع سالونلری ، معظم کتبخانه لری حاوی ۲۹۱

بوتون دنبایه شایان حیرت بر قدرت و عظمت نمونه سی عرض
ایدن آلمانیا ختنده نه قادر چوق سویله نسه آزددر . « اجتهاد » ،
بو معظم مملکتی برقاچ دفعه موضوع بحث ایتدی ایدی .
بزه کوندریلن و آلمانیا نك بعض وثائق مدنیه سی احتوا ایدن
شو مقاله یی ستونلری نه نقل ایتده کجه مه دک :

آلمان اردوسی ، شیمدی صفوف حربیه سننده مکمل ،
منتظم تشکیلاته مالک و یالکیز عمله اولاراق ۶۰۰ بیک
عمله یه مالک بولونمقددر . بو ، عدد اعتباریه نه قادر
مهم و یوکسک برقیمت ایسه اولنلرده کی فکر انتظام و اولنلرک
مختلف صنعتلره عائد معلومات عملیه لری ده آلمان اردوسنک
ضبط و ربطی و قوتی ایچون بک زیاده حائر اهمیتدر . ایچی
عزم و ارادته ، مختلف صنایع عملیه یه دائر که بو صنعتلرک
هپسندن اردونک بک جدی - اتفاده لر تأمین ایتمکده اولدیغنه
شبهه یوقدر ، - معلومات ایله دولو ۶۰۰ بیک قافا ! .
آلمانیا ده کی بوتون عمله صنعتک نه حاله کلدیکنی و یا
کتیریلدیکنی بیلمک بک فائده لیدر . زیر هر خصوصده
اولدوغنی کی بو خصوصده ده بو قوجه مملکت بوتون دیگر
مملکتلرک بک فوقنده در .

تربیه عوامک اک قادر مانیوه لاسی مکتب تربیه سیدر .
مکتبلری ائچوق اولان ، بناء علیه افرادی آراسنده ائک آز جاهل
بولونان مملکتک تربیه عوامی دیگر لرندن آلبت بوکسکدر . ایشته
حساب میدانده : سلاح آلتیه دعوت اولونان افرادک مختلف
مملکتلرده بیکده نه قادرینک جاهل اولدوغنی او قویکیز :